

**QARAQALPAQ ELINIŇ PIDAYÍSÍ
MAQSETDULLA KAMALOV**

Xojabaeva Mavlyuda Salamat qızı

Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası Nókis filialı “Ulıwma kásiplik hám social gumanitar pánleri” kafedrası Muzıkatanıw bólimi 3-kurs student.

Kamalova Gúlmariyam

Ilmiy basshı.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15706238>

Annotaciya. *Bul maqalada tanıqlı ustaz, dirijor, muzıka iyesi, xalıq saz ásbaplarınıń xalqımız arasında jańrawında, óz úlesin qosıp kiyatırǵan Maqsetdulla Kamalov ómir jolı hám dóretiwshiligi haqqında maǵlıwmat beriledi.*

Tayanish sózler: *muzıka, rayon, kórik tańlawlar, oqıwshılar, shágirt, ustaz.*

**ПРЕДАННЫЙ КАРАКАЛПАКСКОМУ НАРОДУ
МАКСЕТДУЛЛА КАМАЛОВ**

Аннотация. *В этой статье рассказывается о жизни Максетдулла Камалова, известного мастера, дирижера, музыканта, внесшего свой вклад в развитие народных музыкальных инструментов в нашей стране.*

Ключевые слова: *Музыка, районы, конкурсы, ученики, учительница.*

**A DEVOTEE OF THE PEOPLE OF KARAKALPAKSTAN
MAQSETDULLA KAMALOV**

Annotation. *This article provides information about the life and work of Maqsetdulla Kamalov, a renowned teacher, conductor, musician, and contributor to the resonance of folk instruments among our people.*

Key words: *music, district, competitions, students, student, teacher.*

Qaraqalpaqstanǵa xızmet kórsetken artist, pedagog, sazende, dirijor, óz kásibiniń mamanı, pidáyı insan Maqsetdulla Kamalov 1945-jılı 27-fevralda Taxtakópir rayonında, ziyalılar shańaraǵında dúnyaǵa keledi.

M.Kamalov 5 jasında anasınan ayrılısada ákesi oǵan jaqsı tálim tárbiya bergen. Ulıwma bilim beriw mektebinde oqıp 1960-1964 jıllar aralıǵında Nókis muzıkalı-xoreografiyalıq uchilishesiniń xalıq sazları bóliminde bilim alıp júrgen waqıtlarında Ózbekstan hám Qaraqalpaqstanǵa xızmet kórsetken kórkem óner ǵayratkeri A.Sultanovtan dirijyorlıq sırların da úyrenedi. Ayırıqsha oqıǵanlıǵı sebepli ol 1962-1963-jılları Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik filarmoniyasınıń xalıq sazları orkestrine sazende sıpatında jumısqa mirát etiledi hám óziniń dáslepki miynet jolın baslaydı.

1964-1968 jıllar aralıǵında Murmansk qalasında áskeriy xızmette boladı hám ol jerde de waqtın biykar ótkermesten orkestr jámaátinde balalayka saz ásbabında sazende bolıp koncertlerge qatnasadı. M.Kamalov 1968-jıldan baslap qánigeler jetispegenligi sebepli Nókis muzıkalı-xoreografiyalıq uchilishesiniń xalıq sazları bóliminde prima, qashqar rubabı, awǵan rubabı, duwtar bas saz ásbapları boyınsha shákirt tayarlap, oqıtıwshı bolıp óz iskerligin dawam ettiredi.

Sonin menen birge usi oqiw dargayinin studentler xaliq sazlar orkestrin kenen rawajlandirip, koplegen qaraqalpaq xaliq namalarin, shet el, rus, ozbek, qaraqalpaq kompozitorlarinin shigarmalarin orkestr ushin asbaplastirip, repertuarin keneytip, dirijyor sipatinda da jumis isleydi. Korkem oner bilim yurtinin orkestrin Berdaq atindagi Qaraqalpaq mamlekettik filarmoniyasi orkestrinin atqariw darejesine koterip Qaraqalpaqstan Respublikasinda jane bir kushli orkestr jamaatin sholkemlestirip onin quramin 80 sazendege jetkeredi. Orkestr menen jumis islewge degen qizigwshiligi artip sol jillari Nokis mamlekettik T.G.Shevchenko atindagi pedagogikalik institutinda «Pedagogika» fakultetinin xaliq sazlar orkestrin duzedi ham bul orkestr jamaati menen respublikamizda otkerilgen koncertlerge qatnasip xalqimiz ishinde kenen tanilip baslaydi.

Tashkent qalasinda, Xorezmde bolip otken hapteliklerge orkestr menen qosiq atqariwshilarin tayarlap, qatnasip, bargan jerlerinen jana shigarmalar alip kelip orkestr repertuarin ele de bayitadi. Sonin menen birge Qaraqalpaqstanda qashqar rubabi, prima saz asbaplari klaslarina tiykar salip, ozinin shakirtlerin korik tanlawlarqa tayarlap siyli orinlardi iyelewge de erisedi.

M.Kamalov 1973-1978-jillari M.Ashrafiy atindagi Tashkent mamlekettik konservatoriyasinin xaliq sazlar bolimin sirttan oqip atqariwshi, orkestr dirijyori ham oqitwshi qanigeliklerine iye boladi. Bes jil dawaminda konservatoriya professorlari A.I.Petrosyans ham M.Nasimovlardan dirijyorliq qanigeliginin sirlarin tereh uyrenedi.

1977-jildan baslap Berdaq atindagi Qaraqalpaq mamlekettik filarmoniyasinin korkemlik jaqtan basshisi bolip isleydi.

1980-jili Qaraqalpaqstan mamlekettik radio ham televideniyesinin xaliq sazlar orkestrine korkemlik jaqtan basshi ham bas dirijyor bolip tayinlanadi. Bul jerde miynet joln baslagan waqtinda xaliq sazlar orkestrinin qurami 40 adamnan ibarat bolgan bolsa, 1983-jilga shekem orkestr quramin 60 sazendege jetkeredi. Orkestr jamaati menen Ozbekstan, Tatarstan, Bashqurtstan, Qazaqstan, Azerbaijan ham tagi basqa respublikalarda otkerilgen madeniyat kunlerinde qatnasadi ham ulken tabislarqa erisedi. Islegen miynetleri ushin Ozbekstan Respublikasi tarepinen bir neshe «Hurmet jarliq»lari, 1983-jili «Ozbekstan xaliq bilimlendiriw aglasi» kokirek belgisi, 1988-jili «Qaraqalpaqstanqa xizmet korsetken artist» atagi menen silyqlandi.

M.Kamalov 1982-1985-jillari R.Glier atindagi 1-sanli balalar muzika mektebi direktori, al, 1985-1999-jillar araliginda J.Shamuratov atindagi Nokis mamlekettik korkem oner uchilishesi direktori lawazimlarinda oz iskerligin dawam ettiredi. Bilim dargayinin jana imaratn saldiradi, materialliq bazasn rawajlandiradi, saz asbaplar menen toliqtiradi, qanigeleri jetilistirip shigiwda ayanbay miynet etedi. Islegen iygilikli miynetlerinin jane biri, bul umitilip baratirgan xalqimizdin milliy miyrasin ele de rawajlandiraw ham propagandalaw maqsetinde daslep 1991-jili Esjan baqsi atindagi balalar muzika mektebinde, son 1992-jili korkem oner bilim yurtinda «Milliy muzika» bolimin ashiwga miyassar boladi. Respublikamizdagi belgili Genjebay Tilewmuratov, Turganbay Qurbanov, Karimbay Tniyayev, Jaqsiliq Sirimbetov Tilepbay Qoshqarov, Gayratdin Otemuratov siyaqli baqsi, jiraw, sazendelerdi jumisqa mirat etip, koplegen shakirtlerdi, asirese qiz baqsilardi jetilistirip hazingi kunde olar minnan asip oz jemislerin berip atir desek asira aytqan bolmaymiz.

Qaraqalpaq radio hám televideniyesiniń altın fondin tek ǵana orkestr atqarıwındaǵı shıǵarmalar menen emes al, jas jıraw, baqsı, sazendelerdiń atqarǵan dástan hám namaları menen de bayitti.

M.Kamalovtiń shákirtleri qatarınan Ózbekstan hám Qaraqalpaqstan kórkem óner ǵayratkeri, Berdaq atındaǵı mámleketlik siyılıǵınıń laureati, kompozitor, dirijyor, professor Qurbanbay Zaretdinov, Ózbekstan xalıq baqsısı Ǵayratdin Ótemuratov, Zaripbay Xalmuratov, Qalbay Matchanov, Qidirbay Reypnazarov, Jalǵasbay Jumamuratov, Berdimurat Ótemuratov, Qidirbay Dosaxov, Madina Kabijanova, Bazarbay Yerniyazov, Bayram Bekmuratov, Orınbay Jumaniyazov, Nesipbay Alekeyevler orın alǵan.

M.Kamalov 1999-2001-jılları Qaraqalpaqstan Respublikası «Úlketanıw» muzeyi direktori lawazımında islep, kórgizbeler shólkemlestirip xalqımızdıń mádeniy hám ruwxıy tárepten rawajlanıwına úles qostı. M.Kamalov 2001-jılı 19-oktyabrde dúnyadan ótedi.

Ómiriniń sońǵı kúnlerine shekem jumıs islep, qaraqalpaq kórkem óneri tariyxında óz miynetleri hám jaratqan mektebi menen iz qaldırǵan Maqsetdulla Kamalov hámıyshe ádiwli áke, sazende, úlken ustaz, belgili dirijyor, jámiyet iskeri bolıp yadımızda qaladı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar:

1. Kamalova G. JAMIL CHARSHEMOVTIŇ “POPURRI” SHÍǴARMASINIŇ ÓZGESHELIGI //Вестник музыки и искусства. – 2024. – Т. 1. – №. 4. – С. 52-57.
2. Kamalova. G. &Xojabaeva. M. (2025). ShARAPADDIN PAXRATDINOVDÓRETIWSHILGINDE “GÚLDÁSTE” QOSÍǴI OBRAZOVANIE НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ|Выпуск журнала №-61|Часть-2
3. Kamalova G. Xojabaeva Mavlyuda Salamat qızı KÁSIBIMNEN KAMAL TAPTIŇ
4. 2025 ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ| Выпуск журнала
5. Kamalova, G., & Dauletbaeva, G. (2024). DUWTAR SAZ ÁSBABIN ZAMANAGÓYLESTIRIWDIŇ ÁHMIYETI. Вестник музыки и искусства, 1(4), 89–94. извлечено от <https://science.uzdknf.uz/index.php/science/article/view/231>
6. Kamalova G. QÁLEMI ÓTKIR KOMPOZITOR (D. Djańabaeva dóretiushilik jolı) //Вестник музыки и искусства. – 2023. – Т. 1. – №. 2.